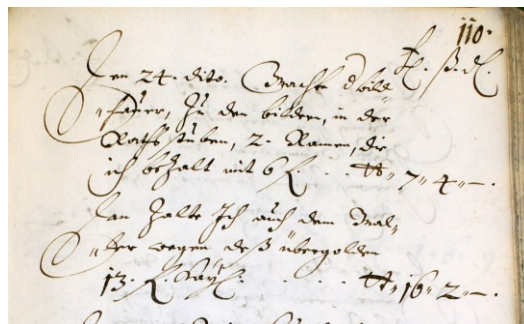

Habsburgok magyarban – elfeledett uralkodóportrék újrafelfedezése

Művészettörténészként Bolyai+ kutatásom keretében a Habsburg uralkodók képzművészeti reprezentációját vizsgálom a kora újkori Magyarországon. A Mohácsi csata után a Magyar Királyságban is uralkodó osztrák dinasztia törekedett arra, hogy „jó magyar királyként” jelenjen meg a közvéleményben. Ennek egyik módja az volt, hogy magyar királlyá koronázásukra magyaros nemesi viseletet, dolmányt és mentét öltöttek, s így jelképesen – legalábbis a ceremónia idejére – magyarrá váltak. Reprezentatív portréikon is gyakran ábrázolták a Habsburg uralkodókat ebben a magyaros öltözkében. Különösen a magyarországi középületekben elhelyezett képmásokon jelenítették meg az uralkodót hangsúlyosan magyar királyként, rendszerint a magyar királyi koronával.

A 20. század során ezek a Habsburg képmások ideológiai okokból nemkívánatossá váltak, így nagyrészt múzeumi raktárak mélyére kerültek, s mivel a marxista történetírás igen negatívan ítélte meg az „elnyomó” Habsburgok magyarországi uralkodását, lassan feledésbe merültek. (A mai történettudomány már úgy látja, sokkal inkább kompromisszumkényszerek és kiegyezésrendszerek határozták meg a Habsburg Birodalomba betagozódott magyar rendi állam működését.)

Kutatásaim egyik fontos célja, hogy felkutatassam és azonosítsam ezeket az elfeledett festményeket. Ez az izgalmas nyomozómunka több örömteli felfedezéssel járt az elmúlt hónapokban. Így például a Soproni Múzeum raktárában sikerült fellelni I. Lipót és fia, az 1687-ben, 9 éves korában magyar királlyá koronázott I. József életnagyságú, egészalakos portréját, amelyek egykor a soproni városháza tanácstermében függtek. Az 1692. évi városi számadáskönyvben rábukkantam a két kép költségének elszámolására is.

Még izgalmasabb volt felfedezni a Kiscelli Múzeum raktárában két másik, kalandos sorsú Habsburg portrét. Ezek egykor a bécsi Magyar Udvari Kancellária tanácstermének falán függtek, majd a Blaha Lujza téri Nemzeti Színház díszletraktárából 1964-ben – az épület lebontását megelőzően – kerültek a Fővárosi Képtárba. Mivel festékrétegük kissé sérült volt, ekkor állagmegóvás céljából a két kép teljes felületét leragasztották enyves papírral, majd évtizedekig azonosítatlan képként porosodtak a raktár mélyén.

Újbóli felfedezésük és azonosításuk 2019 nyarán kutatásaim legemlékezetesebb pillanatai voltak. A papírt Springer Ferenc festőrestaurátor távolította el a képek felületéről, s ekkor derült fény arra, hogy azok I. Ferencet és V. Ferdinándot ábrázolják a Magyar Királyi Szent István rend nagymestereként, a rendi ornátusban.

Képaláírások

1. Ismeretlen festő: I. József mint magyar király, 1692. Olaj, vászon, 193×114 cm. Soproni Múzeum (Nemes András felvétele)
2. 1692. május 24-i bejegyzés Sopron város évi számadáskönyvében I. Lipót és I. József portréinak költségéről (Magyar Nemzeti Levéltár Soproni Levéltára)
3. Johann Ender: V. Ferdinánd mint a Szent István rend nagymestere (feltárás közben), 1837. Olaj, vászon, 245×130 cm. BTM Fővárosi Képtár (Springer Ferenc felvétele)